

Asiantuntijalausunto: HE 139/2020 vp Valtioneuvoston selvitys: EU:n strategia metaanipäästöjen vähentämiseksi

Suomen Biokierto ja Biokaasu ry, SBB, kiittää mahdollisuudesta antaa asiantuntijalausunto EU:n strategiasta metaanipäästöjen vähentämiseksi. Painotus asiantuntijalausunnossamme on biokaasussa, biometaanissa ja ravinteiden kierrossa.

Yleistä

*Metaanistrategiassa todetaan, että kasvihuonekaasupäästöjen vähentämistavoitteiden nostaminen vähintään 55 prosenttiin vuoteen 2030 mennessä vuoden 1990 tasoon verrattuna edellyttäisi myös nopeampia toimia metaanipäästöjen vähentämiseksi. **SBB:n mielestä tämä on osoitus siitä, että metaanistrategia on tarpeen.***

SBB kiittää siitä, että metaanistrategiassa tarkastelu on laaja ja kokonaisvaltainen. Strategia kattaa perinteisen energia-alan lisäksi myös maatalouden ja jätteet; ravinteiden kierron ja hiiliviljelyn potentiaalit ovat myös tunnistettu. **SBB:n mielestä hyvää on niin ikään se, että strategia pyrkii hyödyntää paremmin sektorien välistä synergiaa (esim. lannasta ja jätteestä tuotetun biometaanin hyödyntäminen liikenteessä) ja saada näin aikaan päästövähennyksiä useilla eri toimialoilla.**

Strategiassa esitetään myös kv-tason ratkaisuja, mikä SBB pitää hyvänä asiana. On kuitenkin tärkeä huomata, etteivät kaikki strategiassa mainituista asioista, erityisesti jätteiden käsittelyn osalta, ole enää ajankohtaisia Suomessa.

Energia-, maatalous-, jätealojen osuus ihmisen toiminnan aiheuttamista maailmanlaajuisista metaanipäästöistä on strategioiden mukaan jopa 95 prosenttia. Strategiassa tarkastellaan näitä kolmea alaa erikseen. Tämä on onnistunut valinta, sillä eri aloilla on omat haasteensa, jotka tarvitsevat omat ratkaisumallinsa. **SBB haluaa huomauttaa, että biokaasu- ja ravinnekiertoasiat eivät sovi ainoastaan yhteen kategoriaan, minkä johdosta niihin liittyviä haasteita ja toimenpiteitä käsitellään jokaisen osa-alueen yhteydessä – näiden asioiden osalta onkin tarpeen tarkastella koko strategiaa!**

Metaanistrategia tuo selvyyttä myös väärinkäsityksille. Biokaasulle kohdistetaan usein yleistä metaaninvuotoihin liittyvää kritiikkiä, vaikka biokaasun ja maakaasun haasteet ovat erilaiset. Myös mittasuhteet ovat erilaiset, kun Suomessa biokaasun vuosittainen käyttö on noin 1 TWh ja maakaasun noin 23 TWh. Maatalouden metaanipäästöt eivät myöskään ole suoraan linkitettävissä biokaasuun, vaan enemminkin biokaasu ja ravinnekierto tarjoavat ratkaisuja niiden hallintaan. Usein keskusteluissa menee sekaisin myös lyhyt ja pitkäkestoiset hiilenkierrat: maakaasu on vuosituhansien mittaan varastoitunutta kaasua, kun taas biopolttoaineiden käytön hiilidioksidipäästöjen katsotaan vastaavan sitä hiilidioksidimäärää, joka sitoutuu raaka-aineisiin niiden kasvaessa ja sitoessa hiilidioksidia ilmakehästä.

Strategiassa esitetään 24 toimenpidettä metaanipäästöjen vähentämiseksi Euroopassa ja kansainvälisesti. **Toimenpiteiden jämptillä toteuttamisella pystytään ratkaisemaan suurin osa tiedossa olevista metaanihaasteista. Kritiikkinä sanottakoon, että osa strategian toimenpide-ehdotuksista on aika yleisiä ja niistä puuttuu selkeä aikataulutus. SBB peräänkuuluttaa strategian huolellista toimeenpanoa!**

Biokaasutuotannon tarjoamat mahdollisuudet

SBB:n mielestä strategiassa on tunnistettu hyvin biokaasun moninainen rooli hiilineutraalissa kiertotaloudessa: strategiassa tunnistetaan uusiutuvan energian potentiaalin ohella, myös kierrätyslannoitteiden ja -ravinteiden mahdollisuudet korvata fossiilista alkuperää olevia synteettisiä lannoitteita. Strategiassa hieman vajaammaksi jäivät näkemykset, jossa biokaasutuotantoa voidaan hyödyntää alueellisten ravinnetaseiden tasapainottamisessa sekä kierrätyslannoitteiden positiiviset vaikutukset maaperän kasvukuntoon, mutta onneksi nämä ovat Pelloilta pöydälle -strategiassa mukana.

Strategian sivulla 8 todetaan, että maatalousjätteistä ja -jännöksistä peräisin oleva biokaasu voi myös vähentää kustannustehokkaasti maatalous- ja jätteen metaanipäästöjä, mutta sitä vastoin elintarvike- tai rehukasveista tuotettava biokaasu lisää metaanipäästöjä. SBB haluaa huomauttaa, että Suomessa biokaasun tuotannossa ei käytetä energiakasveja, vaan biokaasu tuotetaan jätteistä. Tulevaisuudessa tavoitteena on saada biokaasukäsittelyyn erityisesti maatalouden sivuvirtoja eli lantaa, jätteitä ja tähteitä. Keski-Euroopassa energiakasveja hyödynnetään jonkun verran biokaasun tuotannossa. On nähtävissä, että ulkomailla tuotetun biokaasun tuontimäärät Suomeen kasvavat lähivuosina. Uusiutuvan

energian direktiivi RED 2 antaa selkeät suuntaviivat uusiutuvien polttoaineiden kestävyden arvoimiseksi ja todentamiseksi Euroopassa (ja myös rajojen ulkopuolella tuontipolttoaineiden osalta). **Yhtenäisten pelisääntöjen varmistamiseksi onkin tärkeää, että RED 2 toimeenpano toteutetaan täsmällisesti jäsenmaissa. Kestävyyden osalta haluamme tuoda esille sen, että lähitulevaisuudessa haasteita voi kuitenkin ilmaantua sen suhteen, mikä luokitellaan jätteeksi ja mikä ei.** Näitä kysymyksiä mietitään uusiutuvan energian direktiivin toimeenpanon lisäksi myös mm. EU-lannoiteasetuksen sekä jätedirektiivin kansallisissa toimenpanoissa.

Maatalouden metaanipäästöjen vähentäminen

SBB kannattaa lämpimästi sivun 9 kirjausta, jonka mukaan *runsaasti metaania tuottavien orgaanisten maatalousjätteiden ja -jäännösten keräämistä ja käyttöä biokaasun substraattina eli syötteenä olisi pyrittävä lisäämään kannustimilla; esimerkiksi määrittämällä parhaat käytännöt kestävien jätteiden ja jäännösten keräämiseksi tai korjaamiseksi tai tarjoamalla kannustimia mädätteen käyttöön kestäväenä maaperän parannusaineena louhittujen lannoitteiden sijasta.*

Strategiassa todetaan myös, että yhteisen maatalouspolitiikan (YMP) kansallisilla strategiasuunnitelmilla ja muilla välineillä olisi edistettävä integroitua toimintaa, joka voi sisältää esimerkiksi asianmukaisten viljelykäytäntöjen tukemista sekä tällaisten käytäntöjen mukaisen mädätteen ja ravintoaineiden kestävä käytön tukemista, investointeja tehokkaisiin laitoksiin sekä palveluja, kuten neuvontaa, koulutusta ja innovointia, noudattaen kansallisten energia- ja ilmastosuunnitelmien tavoitteita. **SBB pitää tärkeänä, että kierrätysravinteiden ja -lannoitteiden käyttöön kannustetaan yhteisen maatalouspolitiikan (YMP) kansallisella strategiasuunnitelmalla, sekä tarvittaessa myös muilla välineillä. Kierrätysravinne- ja lannoitteiden markkinoiden kehittämiseen on nyt erittäin tärkeä satsata.**

Järkevä ja kestävä energia integraatio

SBB pitää tärkeänä toimenpide-ehdotusta 5, jossa Komissio tarjoaa tulevien politiikka-aloitteiden kautta kohdennettua tukea vauhdittaakseen kestävästä lähteistä, kuten lannasta ja orgaanisesta jätteestä ja jäännöksistä, tuotetun biokaasun markkinoiden kehitystä. Tällaisia aloitteita ovat muun muassa tuleva kaasumarkkinoiden

sääntelykehys sekä uusiutuvia energialähteitä koskevan direktiivin tuleva tarkistaminen. Biokaasun ja muiden uusiutuvien kaasujen markkinoiden sujuvoittaminen on erittäin tärkeää.

SBB pitää erityisen tärkeänä sitä, että biokaasun off-grid tuotanto ja -käyttö huomioidaan. Suomi ja Ruotsi ovat suunnannäyttäjiä verrattuna muihin maihin off-grid-toimintojen osalta. Suomessa ollaan parhaillaan valmistelemassa RED 2:n mukaista biokaasun alkuperätakuujärjestelmää, ja ainakin lausuntoluonnoksessa off-grid-laitokset ovat huomioutu hyvin. Toivottavasti myös lopullisessa lakiesityksessä, joka on saatettava voimaan ennen 6/2021. EU-tasolla on myös tunnistettu tarve määrittää biokaasun kaupankäynnin säännöt, mitä SBB pitää todella tärkeänä asiana. Nyt kun EU-tasoinen työ on vasta muotoutumassa, niin Suomen tulisi olla aktiivinen tässä työssä, jotta Suomi saadaan osaksi EU-tason markkinoita järkevin ja tasapuolisin ehdoin. Tässä keskeiset lähiaikojen toimenpiteet EU-tasolla ovat kaasumarkkinoiden sääntelykehysten laatiminen sekä uusiutuvia energialähteitä koskevan direktiivin tuleva tarkistaminen.

Energia-alalla toteutettavat toimet

Energia-alan metaania koskevien toimien soveltamisala kattaa öljyn, kaasun ja hiilen koko toimitusketjun. **SBB toteaa, että usea näistä toimenpiteistä ei ole relevantti biokaasun tuotannossa, koska kokoluokkamittakaavat ovat erit. On kuitenkin tärkeää, että myös biokaasun tuotannossa ja arvoketjussa estetään ratkaisuja metaanivuotojen tehokkaaseen hallintaan. Keskeiset toimenpiteet ovat biokaasulaitosten suunnittelu, huolellisesti toteuttava rakentaminen sekä ylläpitotoimenpiteet.**

Jätesektori

Tavanomaisen jätteen kaatopaikkasijoittaminen on harvinaista nykypäivänä Suomessa. SBB:n mielestä myös Suomessa tulisi löytää keinoja kaatopaikkakaasujen järkevämpään hyödyntämiseen. Useassa kohteessa soihduttaminen on taloudellisesti järkevin vaihtoehto, koska voolyymit ovat niin pienet. **Mietittäessä kaatopaikkakaasujen hyödyntämistä on tarpeen mainita energiaverotus.** Tällä hetkellä biokaasusta ei kanneta energiaveroa, mutta Valtionvarainministeriön vetämä virkamiestyöryhmä ehdottaa 2.9.2020 julkaisemassaan raportissa, että biokaasun lämmityskäytölle asetettaisiin energiaverotus. SBB haluaa tuoda esille, että sähkön- ja lämmöntuotanto on jo nyt kannattavuudeltaan heikkoa varsinkin monissa syöttötariffin ulkopuolisissa biokaasulaitoksissa. On riski, että joissakin laitoksissa biokaasun

soihdutus on edullisempi ratkaisu kuin lämmön tai sähkön ja lämmön tuottaminen. Veromuutos voi kasvattaa riskiä biokaasun soihduttamisen lisääntymiselle heikosti kannattavissa laitoksissa ja kaatopaikkakaasukeräämöjen yhteydessä. Tämä olisi resurssien hukkaan heittämistä ja kasvattaisi omalta osaltaan taakanjakosektorin CO₂-päästöjä. Veromuutos vähentää myös taloudellisia mahdollisuuksia hyödyntää sähköntuotannon yhteydessä muodostuvaa lämpöä, jolloin se vain hukataan lauhduttamalla.

SBB pitää erittäin kannatettavana asiana biojätteen erilliskeräystä. Toimeenpanoon on syytä kiinnittää huomioita tässäkin asiassa. Uuden jätelain hyväksyntä on venynyt, mikä osaltaan lisää toimeenpanon haasteita. Biojätteen käsittely tarvitsee Suomessa lisäkäsittelykapasiteettiä. Myös biojätteen lajitteluaktiivisuuteen ja tehokkuuteen tulee kiinnittää huomioita.

Yli 30 vuotta sitten annetussa puhdistamolietedirektiivissä säännellään puhdistamolietteen käyttöä ympäristön ja erityisesti maaperän suojelemiseksi, jotta maanviljelyssä ei aiheutuisi haitallisia vaikutuksia pilaantuneen lietteen käytöstä. **SBB pitää tärkeänä, että direktiivi on uudelleen arvioinnissa EU-tasolla. Haluamme myös huomauttaa, että osa kysymyksistä on työn alla kansallisessa lannoitelainsäädäntöuudistuksessa.**

Muuta

Suomessa tuotettu ruoka on maailman tasolla huippuluokkaa, nyt laatutarkasteluun on vahvasti tulossa myös kestävyysasiat. Suomen kannattaisi olla aktiivisesti mukana määrittelemässä pelisääntöjä tällä saralla. Metaanistrategiassa on useita toimenpiteitä, joissa pelisääntöjä määritellään. **SBB:n mielestä Suomen tulisi olla aktiivinen tässä ja saada kattava edustus asiantuntijaryhmään (kts. toimenpide 10).** Osittain Suomessa on jo ryhdytty toimiin, kun VNK-TEAS hankkeelle etsitään toteuttajaa (kts. Biokaasun tuotannon ja käytön ympäristö- ja ilmastovaikutusten kartoitus ja kustannustehokkuuden arviointi 250 000 euroa, Aikajänne: 2/2021 – 12/2022.)

Lisätiedot

Anna Virolainen-Hynnä, Toiminnanjohtaja | Suomen Biokierto ja Biokaasu ry |
+358 400 987 805 | anna.virolainen-hynna@biokierto.fi